

Povestea unei vieți

De **Stefan Kecskemeti**

Capitolul XIII

O zonă de vis

Mișcarea studențească din 1956

Teroarea Securității

O zonă de vis

A urmat o vacanță la Arad și munții Zărandului și ale Codrului Moma, fiindcă munții Banatului îi bătusem cu ani în urmă. Am și din munții Banatului câteva amintiri frumoase, dar și urâte. Trei ani succesiv am petrecut verile într-unul dintre cele trei sate pur austriece Brebul Nou, numit în limba locuitorilor de acolo Weidenthal. Era un sat locuit aproape în exclusivitate de femei, bărbații fiind victimele războiului. Această populație aflată la 24 kilometri de cea mai apropiată gară pe linia Caransebeș-Orșova, „Slatina Timiș” era atât de izolată, încât multe dintre femei nici nu coborâseră vreodată până la tren. Al doilea sat, Văliugul – Franzdorf - era accesibil dinspre Reșița și era loc de vilegiatură pentru mulți timișoreni. A treia localitate, Lindenfeld, fără nume românesc, era practic aproape inaccesibilă, în vârf de munte. Legenda spune că pe vremea în care Maria Theresia a adus acești

coloniști din pușcăria prea plină din orașul Linz ar mai fi existat încă o localitate, Wolfswiese (Câmpia lupului), a cărei populație a înghețat fără excepție, într-o iarnă grea. Aici, în apropiere, se năștea din trei ape râul Timiș care, ieșit după Caransebeș spre câmpia Banatului, curge și acum între maluri migratoare până în apropiere de granița Serbiei. La confluența celor trei ape, pe niște stânci rotunjite, făceam o plajă nemaipomenită cu o fată din București, Rhea Silvia, orfana unui as al aviației militare, prăpădit în timpul războiului. Ea venea an de an cu bunica într-o casă proprietate personală. Bunica această avea un patefon cu pâlnie, cu discuri străvechi, după care, sub stricta ei supraveghere, dansam în serile lungi de vară tangouri languroase fără sfârșit. Odată am scăpat cu fata într-o excursie pe Semenic. Aici era o societate pestriță, printre ei un muncitor de la Reșița cu o voce frumoasă, o matahală înconjurată de fufe cu care am intrat în conflict, după ce a aflat că am dormit singur cu însoțitoarea mea într-o cămăruță a cabanei. Tipul a devenit ulterior o somitate în lumea operei, directorul Operei de Stat din București, mai târziu chiar ministru al culturii, Ludovic Spiess. Noaptea de pomină a fost total nevinovată, eu eram îndrăgostit lulea de iubita mea din Timișoara, și fetița, deși în focuri teribile, avea o pijama atât de strâmtă, încât nici să vreau, nu aș fi putut păcătui. Amintirea neplăcută a fost legată de frățiorul meu care făcuse o febră de peste 40 grade, fapt pentru care a trebuit să-mi iau lumea în cap și să aduc un medic de dincolo de munți și văi de la Văliug. Până am ajuns înapoi, Peter fusese vindecat prin leacurile băbești ale gazdei noastre, simpatica Rezi.

Serile erau mirifice, între două dealuri în vale veneau vitele acasă după păscut, ridicând nori de praf care străluceau în lumina obosită a soarelui la asfințit. Pe unul din dealuri, fetele, pe dealul opus, băieții din sat cântau în dialog Jodlerele arhaice ale Alpilor demult uitați, Alpi din ai căror legende nu mai rămăsese decât cel al vestitului Lindwurm, dragonul zărit din când în când printre contorsionatele cioturi ale copacilor doborâte de câte o furtună.

Această zonă era de vis, izvoarele izbucneau la fiecare pas, printre mușchi și ferigi enorme coborau șerpuind povârnișurile blânde și, dacă te uitai bine în aceste ape cristaline, puteai găsi puzderie de raci, departe de dimensiunile celor de pe câmpie, totuși ca mărimea unei palme. În această zonă veneau să pască vitele roșcate, albe Siementhal de origine elvețiană. În afară de păstorit, femeile se ocupau de

cultivarea cartofilor, niște croampe mari cu coajă groasă oarecum grunjoasă și miezul gălbui. Puține alte legume au fost crescute în grădini îngrijite și bine întreținute, iar pentru animale se cultiva porumb care însă se cocea destul de târziu în toamnă. Livezi de meri, peri și insule cu mure în desişul cărora puteai să te alegi cu mii de zgârieturi completau posibilitățile de a încropi un meniu al acestei populații harnice, conduse de un bărbat echipat într-o uniformă de pădurar germanic cu cizme și pălărie de care erau prinse pene. Se spunea că ar exista în sălbăticie și niște mistreți care mai dijmuiiau porumbiștea, dar în acele vremi, anii '50, populația de etnie germană nu avea acces la niciun fel de arme. Fiind romano-catolici, posturile nu aveau semnificația atât de restrictivă ca la românii de pîmprejur, aici nu prea ajungeau „herincile” care completau hrana în alte părți. Zărandul și Codrul-Moma erau altfel de munți, între Mureș și Țara Moșilor, majoritatea localităților erau plasate mai la vale. Sus dominau încă pădurile și în puținele defrișări se făcea agricultură ca în zona Vărfurile, Țara Hălmagiului, zone scăpate de colectivizare, unde se făcea și zootehnie și erau livezi întinse. Aici populația era destul de omogen românească, împetrițată pe alocuri de așezări slovace și mai către câmpie, la poale, se mai găseau câteva comunități șvăbești, decimate și aici de deportare, întâi în Uniune, apoi spre Bărăgan. Dar zona era exploatată intens din punct de vedere turistic. ONT din Arad, avea o cabană cu numele Căsoaia la cca. 10 km de linia de tramvai electric, la 8 km de satul Arăneag, Almaș, și la bune 20 de kilometri de valea Mureșului, unde se putea ajunge cu destul de mare efort pe cele două văi ale Cladovei, cea mare și cea mică. În Codru Moma se afla stațiunea montană Moneasa, accesibilă prin Sebiș, loc de târguri, prin deja amintita Dezna, sau, mai dificil, pe cărări de munte și un drum forestier prăpădit dinspre Vascău din Crișana. Amintesc această localitate, fiind loc preferat de vilegiaturiștii din Timișoara. Anual, de aici și-au dobândit cel puțin 4-5 copii sechele ale temutei poliomielite, așa că, în copilăria mea, mama a refuzat constant această stațiune, preferând Stâna de Vale, la care se putea ajunge cu un Decovil care pufăia vesel dintr-o stație de pe valea Crișului Repede. Niște maici aveau aici un fel de schit, o mică așezare monahală, unde vilegiaturiștii se puteau caza comod și curat.

Mișcarea studențească din 1956

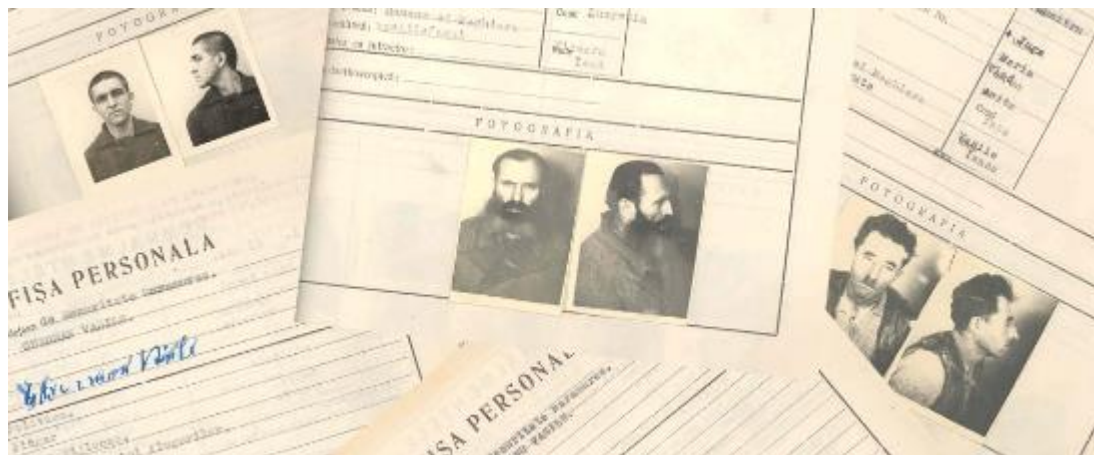

După cum spuneam, anul doi de facultate a decurs cu puține evenimente, deși toamna 1956 a adus pe tapet revolta anticomunistă din Ungaria, cu profunde ecouri și la noi la Timișoara. Ceva plutea în aer din primăvară. Societatea Petöfi la Budapesta era locul unde s-au reaprins dezbaterile politico-sociale, unde s-au sărbătorit poeți proscriși la finele anilor '40, apăruseră poezii înflăcărâte care circulau ca samizdat și pe la noi. Era o atmosferă de efervescență intelectuală, fiindcă mișcarea a fost, poate pentru prima dată în istoria modernă a estului Europei, o mișcare a intelectualilor. Îmi aduc aminte de seara, în care, căutând diverse stații pe aparatul meu mic de radio, dau de Budapesta, unde pe postul oficial se transmitea discursul unui spurcat politician de stânga, Gerö Ernő, care, un fel de Stalin al Ungariei, preluase conducerea partidului după Rákosi. Răgea cu voce răgușită: Huliganii demonstrează pe faleza Dunării. Cunoscând temperamentul și mentalitatea ungarilor, am fugit dincolo, unde mama asculta postul ei preferat de decenii, Londra în limba germană, și i-am spus: S-a dezlănțuit iadul. Așa a fost. A doua zi, 24 octombrie 1956, a început răscoala. Armatele sovietice de ocupație s-au retras și toată țara vecină jubila într-un extaz de nedescris. Puține zile însă.

Tineretul, mai ales studențimea din Timișoara, a fost dus de valul de entuziasm. Era o mișcare de masă, dar trupele sovietice reveniseră în forță pentru a ne „apăra” de o eventuală agresiune a călăului Tito. Inițial, în câteva cămine studențești, au apărut proteste împotriva condițiilor de trai, apoi, după ce niște militari, nu le pot zice decât dobitoci, plasați în jurul căminelor, au proferat injurii jignitoare la adresa studentelor, a urmat un val de furie și s-a început aruncarea cu tot felul de obiecte

În impertinenții în uniformă. A doua zi s-au auzit împușcături, iar pe la orele 10, mama, disperată, nu m-a mai putut ține acasă. Sunt felcer și student în medicină, dacă s-a tras, sunt și victime, datoria mea este să fiu acolo. M-am dus. În jurul catedralei și în spațiul dinaintea acesteia demonstrau mii de tineri. Deodată apar sute de militari în zeci de camioane. Înconjoară masa de studenți și încep să-i încarce în camioane. L-am luat pe un coleg, fiul ministrului învățământului. I-am spus: Niculiță, hai să ne roim, dacă vrem să dormim acasă. Zis și făcut, dar pe la Maria, unde ne-am despărțit, se pare ca Niculiță s-a întors, fiindcă după trei zile, tatăl său nu a mai fost ministru. Printre încărcății în camioane a fost și Pușa, mai târziu soția mea, dar pe ea, fiind pe atunci în altă grupă, nici nu o cunoșteam. După un sejur de câteva zile într-o cazarmă nu departe de Timișoara, studențimea a reapărut, dar cu absențe, toți cei bănuți de idei de dreapta, foști închiși politic, au fost rearestați și/sau eliminați din facultăți. Neștiind ce s-a întâmplat cu un astfel de coleg, fost legionar, amic cu mine, l-am căutat acasă la ai lui, în Arad. Tatăl său, înspăimântat, a crăpat ușa și mi-a spus doar că băiatul nu e acasă.

Teroarea Securității

După episodul '56, conform principiului coloanei fără sfârșit a lui Brâncuși, ba e strâmtă ba mai largă și așa la infinit, șuruburile au devenit mai strânse, vigilența revoluționară a crescut, lupta de clasă s-a mai ascuțit, ce s-a resimțit apoi în toată viața noastră. Ne formasem un nas, aveam un fel de fler în a mirosi în preajmă șoptitorii, provocatorii, șopârlele securității atotcuprinzătoare. Dacă greșeam cumva,

Întotdeauna se găsea un binevoitor să ne ajute în evitarea unor asemenea lepre. Lucram la cercul studentesc al catedrei de fiziopatologie, condus de deja amintitul Profesor Cotăescu, aveam lângă mine pe cu 5 ani mai tânărul coleg și prieten Mircea Lăzărescu, băiatul talentat, inteligent, foarte bine crescut al unui avocat din Lugoj. Ne-am apropiat încă din anul întâi, când am observat că citise pe Immanuel Kant, avea noțiuni de filosofie destul de clare, era citit, pasionat de arte, în special pictură și avea un grad de cultură generală neobișnuită pentru generația sa. Asistentul care conducea lucrarea, Radu Silveanu, absolvent de București, care a lucrat înainte „la maimuțe”, adică la institutul de antropologie a Academiei, fost elev, ca și maestrul Cotăescu, al profesorului Rainer, îmi spune într-o zi când eram între patru ochi: a venit un ordin să se caute studenți inteligenți, dar nu cu prea multă inițiativă, pentru anumite servicii de adus statului. Am înțeles imediat despre ce este vorba și am început să mă uit foarte atent prin împrejur, încercând să depistez noii recruțați pentru atotștiutorul serviciu de informații. Desigur, în curând am cam fost în clar.

La vremea respectivă, al doilea soț al mamei împreună cu sora lui au avut un nou incident de întrerupere ilegală a sarcinii. Biata pacientă murise acasă prin neapelare la intervenție la timp. Am asistat la arestarea lui, iar sora lui, o eminentă bacteriologă la Institutul de Igienă, a fost ridicată de acasă. Teroarea - mama căzuse aproape instantaneu într-o profundă depresie agitată - m-a săcâit în așa hal, încât m-a determinat să scot din vitrină colecția de săbii de panoplie, splendori, de la iatagane turcești și până la sabia lui Francisc Rakoczi II și să le nimimesc păstrând numai mânerele bătute cu pietre semiprețioase și tecile lor. Ajuns într-o zi acasă de la facultate nu le-am găsit nici pe acestea. Mama, disperată, obsedată de o eventuală percheziție domiciliară, a aruncat și pe aceste resturi undeva în Bega. Avea pe atunci deja un mic cățel pechinez. Cred că asta și religiozitatea ei profundă au împiedicat-o să se sinucidă. Trebuia să o duc săptămânal la penitenciarul de pe strada Popa Șapcă, să stăm ore în șir, așteptând, doar-doar o s-o lase la vorbitor, absolut degeaba. Făcându-mi veacul într-o zi la bunica, vine laborantul profesorului Menkes, foarte încurcat, și ne povestește cerîndu- ne maximă discreție că la o ședință de partid, secretarul organizației, tovarășul Adrian Crețu, un politruc limitat, dar malign, a reproșat profesorului meu Cotăescu faptul că sprijină elemente cosmopolite, dușmănoase, cum aș fi eu, dar și Mircea Lăzărescu. Acesta din urmă,

nu știu din ce capriciu, își lăsase din tuleii abia răsăriți un simulacru de barbă. Individul era îndeobște cunoscut pentru faptul că își denunțase propriul tată, un fost general în campania din est, în așa hal încât acesta ajunsese la canal. Antecedentele evenimentului sunt următoarele. Dobitocul de politruc m-a onorat cu titlul de „cosmopolit intelectual”, un termen inedit, dar în orice caz onorant și periculos pentru mine. Laboratorul în care lucram era la dreapta biroului profesorului, ca să știe ce face politrucul aflat în a treia cameră de la el. În ciuda faptului că în a doua cameră mergea difuzorul dat la maximum, ca trăgătorul cu urechea să fie bruiat, aud râsul ironic al șefului meu: Auzi mă, Keșchemeti, ce spun ăștia la radio București, cosmopolitismul ar fi totuși atitudinea unor oameni de cultură. Textul spus destul de tare ca să aud în camera vecină, a fost perceput și de tov. secretar. De aici tărașenia. Cu mama în pragul disperării, mai târziu am lăsat pentru prima și ultima oară pentru toamnă examenul de fiziopatologie și de anatomie patologică. Dar până atunci, încă un eveniment șocant pentru mine.

Cu un grup de colegi am încropit un cerc care să prezinte în amfiteatrul mare audiții muzicale cu discuri aduse de acasă împreună cu pick up-ul necesar. Am fost la rând, am programat "Amorul Vrăjitor" de Emanuel de Falla, "Concertul de pian pentru o singură mână" de Maurice Ravel și "Nocturna" și "Marea" de Claude Debussy. Ajung echipat la facultate, afișul meu rupt, un alt afiș anunță că audiția nu are loc, pentru că sala este ocupată. Apare responsabilul cu cultura, în persoană, mai târziu ajunsul Profesor de Contagioase, asistent tot la Profesorul Cotăescu, Mișu Dragomirescu, nu cu mult mai în vârstă ca mine, cu care am fost per tu și la al cărui cenaclu literar am fost și eu prezent, și îmi spune cu impertinență : Ce îți închipui, putem să te lăsăm să împui capul studenților cu muzica decadentă a acestor franțuzi?! Am rămas perplex. Nici azi nu știu ce i-a putut stârni ura împotriva mea. Sau să fi fost doar un val de oportunism prin care voia să obțină ceva favoruri ? Mi-a fost și mai târziu scârbă să-l mai întreb, deși ar fi trebuit să o fac, cel târziu atunci când după revoluție a ajuns Rector pentru câțva timp. Nu m-am simțit prea bine. Speram să nu mă dea afară din facultate. Toamna, profesorul fiind plecat, l-a însărcinat pe susnumitul să ne ofere celor doi din cercul de studii din care desigur rămăsesem afară câte un FB fără examen, ca recompensă. Mircea, orgolios, refuză și vrea să răspundă. Rezultatul un B. Eu, fără prea multe scrupule, i-am întins indexul să-mi

treacă nota maximă fără examen. La două zile după acest episod, mă văd programat la examenul de anatomie patologică. Am mai spus că nu prea mă duceam pe la cursuri. Bat la ușa catedrei, apare un tip jovial și mă întrebă ce doresc. Îi spun că îl caut pe domnul profesor Mureșan ca să susțin examenul. Sunt poftit înăuntru, rugat să iau loc. După o scurtă pauză, reapare în halat și îmi întinde râzând niște subiecte. Era să dispar sub masă de rușine, am bâiguit ceva, m-a liniștit, m-a ascultat cu atenție și după câteva întrebări suplimentare mi-a cerut indexul în care a trecut tot foarte binele. Era ultimul FB. La anul au fost reintroduse notele de la unu la zece.

Soțul mamei a încasat doi ani fără suspendare. Au apărut probleme materiale serioase și bunica mea a început a dezmembra parcul și a-l vinde pe parcele ca să avem din ce trăi. Desigur, a fost escrocată, fiindcă, dacă mă gândesc bine, numai materialul lemnos de pe parcele făcea mai mult decât banii obținuți pe teren. Așa că am putut continua drumurile la Arad și telefoanele în fiecare seară. Cândva după 1989, am trecut pe la telefoanele din Timișoara și doamna la ghișeu se uită la mine: Domnule, nu ești dumneata cel care cu decenii în urmă dădeai telefoane la Arad de luni până vineri, în fiecare seară? Pușa mea se uită la mine, dar nu scoate un cuvânt, eu răspund: Stimată doamnă, aveți o memorie extraordinară. La care ea: Domnule, toate fetele de aici erau impresionate de dragostea dumitale. Pușa mea nu a întrebat nimic. Parcă ar fi fost în iubirea noastră de peste patru decenii o convenție tacită cum că niciodată să nu întrebăm ce a fost înainte de a ne întâlni. Există în aceste decenii evident miracole ale iubirii pe care nu le întâlnești la fiecare pas, dar asta e o poveste pentru mai târziu.

Trecu și vara această mai tristă ca precedentele. La Arad mergeam numai la sfârșit de săptămână, trebuia să rămân alături de mama depresivă, Peter, mai robust, privea lucrurile mai mult pe latura realistă, nu sentimentală. Veni în sfârșit și o amnistie și mama s-a vindecat, dar asta deja la începutul celui de al patrulea an de facultate. Mulțumit oarecum că am scăpat teafăr, fără a fi dat afară, rămăsesem fără Mircea care s-a transferat la Cluj, chipurile să învețe la Profesorul Hațieganu, somitatea princeps al medicinei românești, cred că mai degrabă, ca să scape de teroarea prin care am trecut eu. (...)

Povestea unei vieți, de Stefan Kecskemeti

Capitol I

Pe urmele copilăriei și strămoșilor în Timișoara de altădată
http://www.bjt2006.org/SK_Pe_urmele_copilariei_0316.pdf

Capitol II

Educație la mijloc de veac
Cămăși verzi – cămăși maro
http://www.bjt2006.org/SK_Educatie_la_mijloc_de_veac_0816.pdf

Capitol III

Conacul bunicii – raiul pe pământ
Messerschmidt, Titobus și pom de Crăciun în văzduhul timișorean
http://www.bjt2006.org/SK_Conacul_bunicii_1016.pdf

Capitol IV

23 August 1944 – Speranțe de pace și dicționare ruso-române
Între soldați și refugiați, între bombe, cămile și un pui de leu
http://www.bjt2006.org/SK_23august_1316.pdf

Capitol V

Tâlhării și bombe atomice. Petru Groza și Poporul
La Liceul Piarist: "Ești un cretin! Ieși afară!"
Explozii și bătaie cruntă, zeamă de varză, șerpi și altele
http://www.bjt2006.org/SK_Talharii_si_bombe_1616.pdf

Capitol VI

Pășanii cu aligatorul Ali, cu pistoale rătăcite, cu un radio ilegal...
Despre cărți, cinema, muzică și... dragoste
1948 – anul în care au început calamitățile
Primii pași în domeniul medical
http://www.bjt2006.org/SK_Patanii_cu%20aligatorul_Ali_2516.pdf

Capitol VII

Vânătoare de flebotomii în preajma lui Tito
Romul și biscuiții fac minuni
Din floare în floare
http://www.bjt2006.org/SK_Vanatoare_de_flebotomii_3516.pdf

Capitol VIII

Picaje cu Aviasan
"Umbre" și "dușmanii poporului"
http://www.bjt2006.org/SK_Picaje_Aviasan_3916.pdf

Capitol IX

La stână și la târguri de fete
Procese și evacuări
1953 – Festivalul Internațional al Tineretului
Aradul intelectual
http://www.bjt2006.org/SK_Targul_de_fete_4416.pdf

Capitol X

Malarie și febră tifoidă în valea Crișului
Hepatită și poliomelită
Educația sanitară și succesul manipulării
Epidemii de isterie
Pășanii cu paraziți și vin roșu
http://www.bjt2006.org/SK_Malarie_febra_tifoida_4816.pdf

Capitolul XI

Între Timișoara și Arad

Lupi pe o noapte de iarnă

La vârsta iubirii și a înțelepciunii

http://www.bjt2006.org/SK_Intre_Timisoara_si_Arad_5116.pdf

Capitolul XII

Medicina la Timișoara cu Benedict Menkes, Emil Stein, Mișu Elias, Mișu Rottenberg ș.a.

http://www.bjt2006.org/SK_Medicina_la%20Timisoara_0417.pdf